

Prøver af Albr. Blocks Meddelelser.

(Fortsættelse).

Naar Referenten af den af den danske Agerdyrkning saa fortjente Drewsens "Landoekonomiske Betragtninger," i dette Tidsskrift for 1834, 3 B. 3 H., med et rigtigt Blik gjør os Danske opmærksomme paa, hvor saa af vor Middelstands Kundskaber og Capitaler der gaae over paa Selveierbondens Agerbrug og Forbeieendomme, hvilke saa ofte ere tilfals, medens Embedsstanden forsynes fra denne Klasse med overflødige Subjecter, da maa vel Aarsagen hertil, jeg vover at gjentage det,*) for en Deel søges i Forældres Frygt for, at man ikke kan gaae sikkert frem ved Landvæsenet, at altsaa de derpaa anvendte større eller mindre Capitaler let kunne gaae tabte. Hertil kommer, at det er mindre vanskeligt for Kjøbstæd-Indvaanerne at faae deres Børn i Lære sammesteds, ja endog anbragte til Studeringer, end at faae dem solidt underviste til vordende Landmænd, saalænge der ikke gives nogen Agerdyrknings-skole, fra hvilken gjentagne Exempler kunne overbevise om, at der dog maa være noget at hente fra Jorden i Danmark, der saa moderlig afgiver Næring til de øvrige Stænder. Det kan under disse Omstændigheder ikke ofte nok gjentages, hvad Tidernes Trang forlængst maatte have ladet indsee, at enhver Stand i Almindelighed kun giver et tarveligt Udbytte, men at tidlig tilvant Flid og klog Sparksomhed

*) See 4de Bind 1ste Hefte af dette Tidsskrift for 1835, S. 2 o. f.

kan lægge Grunden til Velstand overalt, men især i Landvæsenet. Mangel paa tilbørlige Kundskaber, men oftest en tilvant uordentlig Huusholdning og opbrugte Resourcer, ere det, som har afgivet de fleste affrækkende Exempler fra Agerbruget, og ikke Agerbrugets Mangel paa Evne til at føde sin Mand.

Imidlertid bliver det dobbelt Pligt at søge at udbrede især saadan landoekonomisk Læsning, som kunde bringe en almindelig erkjendt og paalidelig Praktik over til de Agerdyrkere, som endnu, formedelst Mangel paa en tidligere praktisk Dannelse, findes vaktende mellem forskellige Grundsætninger, og saaledes enten forblive ved det Gamle, eller sammenblande det Nye.

Som et Bidrag hertil har jeg i Særdeleshed valgt Meddelelsen af den Maade, hvorpaa, og de Grundsætninger, hvorefter Albrecht Block i Schierau i Schlesien dyrker sin Jord.

Blocks Stiil er ikke den mere videnskabelige Thærs, men man maa være Block taknemmelig for en grundig og tro Fremstilling af sine næsten 50 Aars Erfaringer, man ligesom følges med ham paa Marken, og hører den Vise tale og tilfredsstille. Han er en taknemlig Elev af Thær, en Mand, der efterat have gaaet Thærs Skole igjennem, nu meddeler sine, paa Thærs Hovedgrundsætninger stottede, senere mangeaarige Erfaringer, men som uden en Thær vel neppe var blevet den, han er.

Den Landmand, som, idet han for egen Regning begynder at praktisere, har gjort sig Blocks Grundsætninger egne, og følger hans Spor, vil vist ei finde sig foranlediget til at fortryde det; han følger ham trygt

ved ethvert Skridt, betager ham Tvivl, og stiller ham klart for Die den sikke Bei han kan betræde, for — saavidt det i denne Verden er muligt — ikke at tabe.

Det er vistnok ikke uden høi Interesse at lægge Mærke til den betydelige Mængde af videnskabelig dannede, geniale Mænd, som i vor Tid, især i Tydskland, ved deres Exempel og Skrifter udbrede Liv og Lyst i det praktiske Landvæsen, en naturlig Folge af Thaers Tilværelse og Virken, og af de efter ham oprettede Underviisnings-Anstalter, men Resultaterne af disse Mænds store praktiske Virksomhed naae for det meste kun til os som Brudstykker, og gaae ikke ind i Detaillen af noget enkelt Agerbrug i det Hele. Jeg har derfor saa meget mere fundet det svarende til bemeldte Hensigt, at meddele Prover af den praktiff detaillerede Bloek.

For dem, der have Lyst og Leilighed til at anstille Forsøg med nyere Opdagelser, s. Ex. Fordelen af Grøngjødnings Grosorter isaaet anden Sæd, efter Nebbien; besparende Fodringsmaader; hvorvidt man ved Hjælp af Scarificator og Sæddækker vil kunne see sig istand til at undvære Plovens Brug om Foraaret paa stærk leret Jord, ja vel endog, paa Gjødningens Nedpløining nær, ganske undvære den, osv., — og som ikke selv fra første Haand have disse Underretninger, skal jeg, efter Tid og Leilighed, meddele hvad jeg heraf kan overkomme.

Da jeg imidlertid maa ansee Bloek som Hovedtext, hvoraf jeg vælger først de Emner, om hvilke jeg kan forudsætte, at Udbredelsen vil stifte størst Nytte, troer jeg tillige at burde rette de Domme, jeg fra enkelte Sider har hørt om Bloek; at han s. Ex. ikke bruger engelsk Plov, og forkaster Staldfodring og Bærelbrug,

derhen, at hans Forbring paa god Pløining er større, end den, man almindeligviis gjør, og uagtet han bruger Hjul og Forkærre, er hans Plov dog en ganske anden end vor danske. Han ikke alene anbefaler Grønsodring paa Stald, som et af de vigtigste Foretagender til at vinde den største netto provenue, men benytter den og selv; kun fraraader han — dog med Undtagelse af enkelte Localiteter og Omstændigheder — hertil i Almindelighed at benytte de, ved Værbi og den fornødne særskilte Bearbejdning, for kostbare Vikker eller anden Sæd, især der, hvor de gjøre Forbring paa den Gjødning, der tilkommer Vintersæden, som een af vore solideste og sikreste Sædarter, hvis Product den som oftest formindsker. Hvad Beredriften angaaer, da er det de saa hyppige Misgreb ved den, han advarer imod, men indrømmer, at der gives mange vel udførte Beredbrug, der ved at undgaae disse Misgreb ikke alene forrente sig, men endog lade Agerbruget stige i Værbi; ogsaa anbefaler han en forholdsmæssig Udvidelse af gjødskede Rodfrugters Dyrkning.

For at Læseren bedre kan danne sig et Begreb om hans Grundsætninger, vil jeg strax meddele det 11te Capitel af 1ste Bind, om de Misgreb og urigtige Meninger, som, ved en Bedrift isærdeleshed, have skadelig Indflydelse paa den rene Indtægt.

C. Luno.

A. Misgreb ved Jordens Tilberedelse og Behandling til Sæd.

1. En for dyb Brak; eller Styrtefure paa raa, fold, seig og død Jord.

2. Naar Brakfuren, Styrtes-, Vendes eller Krogfuren harvæs slet og for lidet.
3. Naar Brak- og Styrtesfuren vendes for grundt, saaledes at der ikke kommer frisk Jord ovenpaa dem.
4. At forstyrre Jorden i at forraadne, ved nemlig at behandle den forinden.
5. For let Pløining af et Jordsmon, som taaler en dybere Bearbejdning.
6. At krøge Brak- eller Styrtesfuren medens den endnu er raa eller fuld af Døker, hvilke kun en dyb Vendefure kan faae Bugt med og bringe til Forraadnelse.
7. En for let og for bredfuret Krøgning.
8. For Vinter at harve den Mark, der er styrtet i Efteraaret, og lade den ligge i en jevnet Glade Vinteren over.
9. At pløie en bindende og død Jord medens den er vaad.
10. En for stærk og uhensigtsmæssig Harvning efter Saaning.
11. At harve paa Kraa eller paatvers paa en tilsaaget Uger, der er anlagt i Bede, da Jord og Saafæd tillige drages ned i Bedfuren.
12. At tromle den Jord efter Tilsaaning, som ikke taaler en compact Tilstand.
13. At krøge og pulverisere Jorden for meget, især den mere levende Jord i tørre Aargange.
14. At ødsle med sin Hestekraft, og bruge 3 eller

4 for Vogn eller Plov, der, hvor færre kunne udrette det samme.

15. At fladpløie magert, grundt Jordsmon eller vaadfolde Marker, istedetfor at anlægge Bede.
16. At bringe Saafsæden for dybt ned.
17. For sildig Saaning, saavel om Vaaren som Efteraaret.

B. Misgreb ved at samle og anvende Gjødning.

1. At kaste sit Strøefoder omkring paa Veie og Gaardspladse, i den Hensigt, at forskaffe sig Gjødfkningsmidler udenfor Stalden.
2. At strøe for stærkt under Faarene og forlidet under det store Qvæg.
3. Daglig, eller for ofte at muge Staldene.
4. At gjøre Lagene paa Møddingsstedet for høie, eller lade dem ligge for længe og udsættes for en for stærk Forraadnelse.
5. Gjødningens Anvendelse til Afgrøder, der høre til de mindre sikke.
6. At pløie Gjødningen for dybt ned.
7. Gjødningens Anvendelse paa Marker, der endnu ere raa, og trænge til megen Bearbejdning.
8. Gjødningens Nedbringelse i vaadt Veir eller meget vaad Jord, hvis Strimler glindse efter Ploiningen.
9. Kalkens Anvendelse, hvor den ikke passer, og Gibsens Anvendelse sildig om Foraaret, da dens gode Virkning ofte aldeles udebliver.

10. At odde med Stroefoder om Vinteren, og lide Mangel paa det om Sommeren, da den kraftigste Gjødning samles ved Staldfodring om Sommeren.

C. Misgreb ved Markernes Inddeling og Sædfølgen.

1. En aldeles Tilsidefættelse af Begræsningsaar, og den Fritagelse for Pløining og øvrige Behandling, Jorden derved erholder.
2. At lade Jord, der ikke dertil egner sig, bære Sommerafgrøde samme Aar, den skal bære Vintersæd.
3. At give Sædarter, i Særdeleshed Rug, en urigtig Plads i Sædomlobet.
4. Dyrkning af usikre Afgrøder, og overhovedet Begjærligheden efter at besaae store Strækninger med Hvede og Byg, som med Sikkerhed kun give god Rug og Havre.
5. At optage formegen Jord til Dyrkning, i Forhold til sin Gjødningkraft.
6. At dyrke Handelsvæxter, hvor Kraft og Gjødning endnu mangler.
7. En Overdrivelse af at dyrke de saftige Rodfrugter, uden Forhold til det Straa og Høe, man avler.
8. Der, hvor Jorden egner sig til et Sædomløb, som muligens hvert 5te Aar kræver Gjødning, tillige at ville optage i Omlobet en mager, af

Naturen maadelig udrustet Mark eller Jordstrækning, som maaskee kun i en 9aartig Gjødningstilstand kan holde sig selvstændig, — i den urigtige Formening, ved Hjælp af stærk Gjødning at ville tiltvinge sig et Overflud eller reen Indtægt paa en Mark, hvor denne kun er at erholde ved en Tidlang i Omlobet at fritage Jorden for Bearbejdning, ved Begræsning eller Saarefoldning. Gjødningen unddrages herved tillige den bedre Jord, og altsaa og dennes rene Indtægt. Dette Misgreb alene er undertiden Skyld i, at vi af store Markstrækninger ikke erholde den større rene Indtægt, hvortil den bedre Jord af dem vel kunde berettigede os.

D. Misgreb ved Sæd- og Kløverhøst, ved Anvendelse af Grønsfoder og ved Overhold.

1. At meie sin Sæd og aflaae sin Vælgrugt for sildig, naar Overmodenheden alt er indtraadt. Et betydeligt Tab af den bedste Sæd er herved uundgaaeligt.
2. En urigtig Maade at høste Høet paa, hvorved det bleges og affræstes af Dug, Regn og Sol.
3. Mangel paa en rigtig Inddeling og Benyttelse af sine Kløvermarker til Grønsfodring, hvilket forarsager Nødvendigheden af at pløie og saae Sæd til Sommerstaldfodring.
4. Udskien med Grønsfoder om Sommeren, især hvor man om Vinteren, formedelst Mangel,

neppe kan byde sine Kreaturer 3 à 4 Pd. Høe daglig.

5. At ville tiltvinge sig Sommer:Staldfodring ved et saadant Uolsbrug, hvis Jord ikke er fløversdygtig, og hvor man altsaa alene kan tilveiebringe Grønfoderet ved den kostbare Pløining, Gjødning og Sæd.
6. Et for stort Qvæghold i Forhold til Foder og Stroehalm. Ikke alene Tabet af den høieste rene Indtægt af Qvægholdet, men og af den os saa vigtige Gjødning, ere undbeblivelige Folger heraf.

Ovenanførte ere omtrent de væsentligste Misgreb, som begaaes ved Agerdyrkningen, af den Ene meer, af den Anden mindre, og gjøre vi os end skyldige i en heel Deel mindre væsentlige, men som dog virke til Skade for den rene Indtægt, saa høre de dog ikke til dette Sted.

At undgaae eller ville hæve alle her nævnte Misgreb, kan ikke skee paa eengang; thi mange lade sig kun tvinge ved Tiden; dog kan en god og bestemt Villie sætte os istand til, hurtigen at hæve nogle, og aldeles at undgaae andre. De Dffere og Beføstninger, dette kan forarsage, kunne heller ikke blive af stor Betydenhed, naar vi kun ikke ville overile Tiden, og paa eengang forlange det i et Aar, som kun paa en middelbar Maade, og uden syndelig Beføstning eller Dffer, er at erholde frivilligt, lidt efter lidt, gjennem Naturen selv og vor egen

Flid. Dyrke og behandle vi vore Marker overeensstemmende med deres Natur, og tildele vi Sæden den Plads, den har vüist helst at ville groe paa, da kunne vi og med fuld Tillid haabe paa, og trostlig glæde os ved en sikkrere og rigere Høst, og altsaa ved en hoiere reen Indtægt af vort Agerbrug. For Landmanden gives der vel neppe en større Glæde, end at see den Jord, som forhen var mager og ufrugtbar, omskabt til Frugtbarhed og Rigdom ved hans Flid, stadige Opmærksomhed og udholdende rigtige Behandling.

Det største Offer og den største Driftscapital, som udfordres til at begynde og at udføre en velordnet Bedrift, bestaae i; den fornødne Kundskab, en god, fast Villie, Kjærlighed for Sagen og utrættelig Udholdenhed i at tilveiebringe det Gode og Bedre, og undgaae Misgreb.

Om Jordens Bearbejdning i Almindelighed.

At bryde en Mark, eller at give Brydefuren, kaldes den første Pløining efter eet eller flere Aars Hvile fra Ploven.

At styrte, eller give Styrtefuren, kaldes derimod den første Pløining, efterat Marken i samme Aar har baaret Sæd.

Begge disse Pløininger foretages i den Hensigt at forstyrre Græsvæksten, Ukrud og Sædstubbe,

at bringe dem i Forraadnelse og forvandle dem til Gjødning, samt for at løsne Algerkorpen og derved gjøre den saavel modtagelig for Atmosfæren, som mere skikket til følgende Behandling.

I Almindelighed maa disse 2 Slags Pløininger foretages let.

Har man stærk, bindende eller sei Jord, som ligger fugtig, er qvekløben eller paa anden Maade forvildet, saaledes at det efter Brak eller Styrtefuren endnu vilde være fornødent at give Bendsfuren førend Jorden kan krøges (Skarificeres) eller pløies til Sæd, da er en let Styrte eller Brakfure saameget mere nødvendig, som Jorden ellers ikke vilde blive skjor eller raadne, og Ukrudet altsaa heller ikke blive ødelagt eller bragt til Forraadnelse.

Er Jorden derimod porøs, i god Cultur og frie for Qveker, saa at Bendsfuren ikke behøves, da kan en betimelig dybere Styrte eller Brakfure ofte virke fordeelagtigt.

Jordsmonnets Skjønnen og Forraadnelse gaaer langsomt for sig i sei, bindende, raa og død Jord, og her er det en Regel at brække, om mueligt allerede i Mai Maaned. Har Marken, man vil brække, ligget flere Aar ud til Begræsning, eller er qvekløben, er det saameget mere nødvendigt at give Brakfuren tidligt, som Tiden ellers ikke rækker til at tilveiebringe den fornødne Forraadnelse og gjøre Jorden levende til Sædsfuren. Paa letagtig, levende Jord derimod, som er under en god Cultur, er det

tidnok, naar Brakken begynder i Slutningen af Juni eller Begyndelsen af Juli. Men Styrtefuren er det hensigtsmæssigere at give om Efteraaret, at den tilgavns kan raadne under Veirligets Afvekslinger Vinteren over.

Ved Harvning søge vi at formindste disse Voldsstrimler's Lykkelse, for at Sol, Luft og Regn bedre kunne virke paa dem. Harven deler den glatte Strimmel i mindre Dele og Skjerner den, derved gjøres Jorden mere modtagelig for Atmosfæren, Rødder og Ukrud ødelægges for endeel, og det Ukrudsfrø, som ligger overlig i Jorden, bringes til at spire og løbe op. Paa denne Maade ødelægges Ukrudet ved gjentagen Harvning og ny Pløining.

Den første Harvning maa dog ikke foretages før Jorden har sat sig, ellers vilde Harven atter vende de raa Strimler, og det Græs og Ukrud, vi ville udrydde, fik da nyt Liv. Efter 14 Dage til 3 Uger kan Harvningen sædvanligen foretages, dersom Jorden ikke er altfor raa, og Brakfuren har faaet en gennemtrængende Regn. Der, hvor man ikke har brakket tidlig nok, og Tiden ikke tillader Jorden at sætte sig eller Strimlerne at raadne, kan man raade noget Bod herpaa ved, efter et Par Dage, at harve paalangs, og først efter 14 Dages Forløb paatvers.

Den Jord, der er styrtet om Efteraaret til Baarsæd, maa harves tidligt om Foraaret, i Marts eller April, efter Veirligets Bestaaffenhed; dog maa

Jorden forsaabidt være tor, at Harven kan gribe godt i og smuldre den.

Har man af Ukyndighed givet for dyb en Styrtefure, eller fordi Jorden har været for raa eller qvek: løben til at kunne brakkes eller styrtes let, maa man harve paalangs, paastraa og paatvers saalænge, til de stærke Strimler give sig og blive tyndere og Jorden smuldres.

Den Mark, hvis Baarsæd skal tidlig i Jorden, som: Baarhvede, Baarrug, Havre og Kartofler, skal ogsaa først styrtes om Efteraaret.

Vendefuren er den anden og dybere Ploining efter Brak: eller Styrtefuren. Ved den gives Jorden en dybere Cultur og gøres mere skicket til følgende Bearbejdning. En raa og sei Jord bringes herved og tidligere til at raadne. Denne Ploining kan først gives med Nytte, naar Styrte: eller Brakfuren er tilstrækkelig forraadnet og forbedret ved stærk Harvning, i modsat Fald skader den og forvilder Marken, da Rodder og Ukrud standses i at bortvisne og erholde nyt Liv ved Bendingen, hvilket forarsager, at Marken endmere forvildes og overløbes med Qveker. Vendefuren bør ske med smale Strimler og dybt, saaledes at der paa den vendte Brak: eller Styrtefure endnu kommer fra 2 til 4 Sommer Muld eller Jord.

Naar man frøger Styrte:, Brak: eller Vendefuren paatvers, efterat den tilstrækkelig er gaaet i Forraadnelse, bliver Jorden skjor og godt blandet.

Efter Krogningen gjør Harven Jorden mere jevn, og hvad Ukrudfrøe, der nu befinder sig i Jorden, vil efter dens nøiere Sammenblanden lettere løbe op; ved denne Jordens Opsmuldren vinder den større Volumen, da der opstaaer flere Porer i den, hvilket forøger dens Frugtbarhed, da Luft, Sol og Regn nu kunne virke stærkere. Krogningen maa skee smal og dyb, d. e. Juren maa tages smallere og dybere end den foregaaende Pløining, Marken maa see ud som den var pløiet, Strimmel lagt paa Strimmel, ukrogede Mellemrum maa ikke findes, den ene Strimmel maa dække den anden, fortsagt, maae ved Krogningen tilveiebringe en aldeles lige dyb Skjorhed.

Hvad enten Krogningen skeer om Efteraaret, Foraaret eller Sommeren, maa Jorden være tilstrækkelig forraadnet. Aarstiden lader sig isvrigt ikke bestemme, da Krogningen maa være et Mellemarbejde mellem Styrtte eller Brak og Sædfuren.

Paa Jorder, som ikke ere vandholdige og som Torfen let falder i, maa man harve strax ovenpaa Krogfuren. Det samme er Tilfældet paa stærkfleret, bindende Jord, da man ellers gjør Jorden klumpet, uden at kunne siden harve Klumperne ud. Paa kolde, ufrugtbare Jorder derimod, som ikke ere bindende, virker det fordeeltigt, at lade Krogfuren ligge uharvet i flere Dage i tørt Veir; Jorden bliver opvarmet, sprodere og mere levende.

Paa ethvert let, tørt Jordsmån, som den

første Ploining alt har gjort skjor, og hvor man seer, at endnu een Ploining er tilstrækkelig til at bearbejde Jorden fuldkommen skjor til Sædfuren, der kan Krogning ikke andet end virke skadeligt, da Jorden trættes og affræstes af en oftere gjentaget Bearbejdning end til Hensigten udfordres.

Ligeledes er det ogsaa skadeligt at kroege paa Jord, som er for raa eller ucultiveret til at lade sig blande.

Den Jord, som, efterat være brakket eller styrtet, endnu efter den bedste Behandling og Harvning vedbliver at være uforraadnet, sei, bindende og raa, kan kun ved Hjælp af en dyb Vendefure gjøres beqvem. Vilde man i dennes Sted drage Krogen tværs over Marken, vilde ikke alene Behandlingen selv være feilfuld, men det vilde og være et svært Arbejde baade for Folk og Kreaturer. De raa gjenneimrevne Strimler vilde for størstedelen lade sig tilsyne igjen med deres kun halvt henvisnede Græsrodde, som nu atter faae nyt Liv og lægge Grunden til at Marken endnu mere forvildes; en saadan Mark maatte da kroege 1 a 2 Gange til, inden den kunde blive beqvem til Sædploining, men en saadan Behandling og utidig gjentagen Krogning vilde som oftest udtomme Markens Kraft mere end Sæden selv.

Til Sædfuren maa Strimlerne være smale, men ikke dybere end Markens foregaaende Behandling har været. Er Jorden kun pløiet tilbørlig dybt

iforveien, saa virker en let Pløining til Sæd ikke skadelig; dog er det i Almindelighed fordeelagtigere at Sædfuren har en tilbørlig Dybde, Jorden holder sig derved i længere Tid løs og sættes istand til at tage meer Fugtighed til sig og beholde den længere og saaledes at forsøge sin Frugtbarhed. Et særdeles muldricht Underlag, eller hvor Sædfuren gives tilstrækkelig Tid til, under gunstige Omstændigheder, at ligge noget hen inden der saaes, kan undertiden gjøre en Undtagelse fra den Regel, at raacultiveret Jord ikke maa bringes til Overfladen med Sædfuren.

Paa ganske let og tør Sandjord saarer man sædvanligviis sin Vintersæd bedst strax efter Jordens Tilberedning til Sæd og før den bliver tør. Sandjordens Volumen forsøges ikke ved Pløiningen, og Jorden sætter sig i kort Tid. Paa frugtbar Jord derimod, hvis Volumen ved Behandling forsøges betydelig, er det i de fleste Tilfælde fordeelagtigere, naar man kan give Sædfuren en 3 til 5 Uger for Saaning. Jorden sætter sig da (falder til) og tager mod Luftens frugtbare Partikler, saa at den sildigere nedbragte Sæd kommer kraftigere op og lykkes fortrinligere. Vilde man strax tilsaae saadan Jord, faldt den sammen efter den første Regn, og Sædfornet kom for det meste til at ligge blottet, og vilde frembringe svage Planter efter en kraftløs Spiren. Dog, er Jorden stærk leret og bindende, maa man passe at saae strax efter Pløiningen, thi

ved indtrædende Tørke vilde Jorden ellers blive knoldet, uden at Harven igjen kunde smuldre den, og en saadan Jord lider ofte ved indfaldende Regn i saa høi Grad, at den bliver vanskelig at tilsaae, hvilket da undertiden slet ikke lader sig gjøre i samme Aar.

Til Baarsæd er det derimod altid en almindelig Regel, at saae saa hurtigt efter Pløining som muligt, af Frygt for tørt Veirlig, da Sæden i den tørre Jord vanskelig spirer og seent løber op.

At harve efter Saaening, sigter alene til at bringe Sæden under Jord; ethvert andet Niemed, som f. Ex. at give Marken et smukt Udseende, er mere til Skade end Nytte for Sæden; ved ufornoden Harvning fasttrædes Jorden end mere, og en stor Deel af Sæden blottes tilfodst. Sædvanligviis ere 3, i det høieste 5 Harvetint tilstrækkelige til at bringe Sæden ned, naar ellers Jordens Bearbejdning har været, som den burde. Derimod kan man ikke, noksom anbefale stærk Harvning, paa Brak-, Styrte-, Vende- og Krogsuren.

Om de uundværligste Markfredskaber.

Disse ere: Ploven, Harven, Krogen, Hyppelploven, Tromlen og Marqueuren eller Suretrækkeren. Foruden disse gives vel en heel Deel andre, som imidlertid ikke henhøre til de uundværligste, og om hvilke jeg intet bedre veed at sige, end hvad vor høistfortjente Thaar forlængst har sagt og lært.

En fuldkommen veldannet Plov skal:

- a. med Lethed kunne styres;
- b. den maa ikke kræve større Trækraft, end den, som nødvendig udfordres til at affjære Strimmelen, løfte den iveiret og vende den. Enhver stærk Gnidning, Standsning, Trykken paa Landside eller Løben i Jorden, ere Feil, som forsøge Lasten. Den maa altsaa have en, saavidt muligt, sikker og lige Gang, uden at være besværlig at styre; den skal blot ledes.
- c. Den maa med Lethed kunne stilles til let, saavel som til dyb Pløining, til den smale Fure, saavel som den brede.
- d. Dens Fure maa i ethvert af disse Tilfælde være reen og udgjøre en ret Vinkel med Landsiden.

Den Egenkab ved en Plov, at den efter Behag lader sig stille til meer eller mindre dybe eller brede Furer, kan ikke let tilveiebringes, naar Muldsjælen er ubevægelig, naar den ikke — efter Fornødenhed — kan stilles smalere eller bredere, dybere eller høiere. Den bedstdannede, faststaaende Muldsjæl kan kun give Ploven den Egenkab at gjøre fuldkomment Arbeide til en vis Dybde og Brede; ploier man nogle Sommer dybere, eller tager bredere Furer, vender Muldsjælen ikke længere Strimlerne fuldkommen, den enten trykker eller skyder dem for stærkt ind paa Jorden, hvilket baade giver slet Arbeide, og er tillige en Kraftforøvelse.

- c. Ekjæret maa allerede i sin Dannelse vise Tendentsen til at vende Jorden om, som Muldsjælen skal tage imod, og hvis Omkringsvenden den skal fuldføre. Dette Sidste kan ikke skee i enhver forgodtbefindende Dybde, dersom det ikke tillige staaer i Plovsførers Magt, at stille Muldsjælen saaledes, at den ikke trykker, men kun befordrer Jordens Omkringsvenden.
- f. Den Egenkab ved en Plov, at den stadig vedbliver at gaae netop saa let eller dybt, som jeg vil have det, er en Hovedbetingelse, og paa denne brøster det alle de Svingplove, der hidtil ere mig bekendte.

Efter mine hidtil gjorte Erfaringer har Hjulploven med Forkærre endnu bestandig Fortrinet. Den lader sig lettere stille til dyb og til let Møining, selve Stillingen opnaaes fuldkomnere, tilmed gjør den mindre Beslag paa Førers Opmærksomhed, hvorimod Svingploven stedse skal føres som en Art Løstestang, da der i løs og smuldret Jord skal trykkes paa Stjerten for at den ikke skal gaae for dybt, og i svær Jord løstes paa den, for at den ikke skal gaae ud af Jorden.

Den Kraftspilbe, man tilregner Ploven med Forkærre, er langt fra ikke af den Betydenhed, som hiin Kraftopoffrelse, Svingploven gjør Fordring paa ved sin ulige Tendents til at forblive i Jorden; thi den Trækraft, der udfordres til at drage Forkærren,

beløber sig kun til $\frac{1}{3}$ af dennes Vægt. Man har endvidere lagt Hjulploven til Last, at Forkærren afbryder Træklinien, og derved forårsager en betydelig Kraftforøgelse, og som Beviis herfor har man villet anføre, at det Tryk, som Vassen forårsager paa Forkærrens Klods, er en aldeles hensigtsløs Kraftopoffrelse. Men denne Paastand er efter min Mening taget efter en urigtig Theorie, og ingenlunde en Slutning efter Praxis; thi den Træklinie, som drager en Byrde, har altid en aldeles lige Retning, Liniens Form, gjennem hvilken Kraften yttres, maa nu være krum eller lige. Lægger man f. Ex. en Længde paa en Vægt, og giver den Træklinie, ved hvilken denne Længde befinder sig for at veies, en krum Form, saa vil af den Aarsag ingen større Vægt angives, men det vil komme paa eet ud, om Linien, ved hvilken Længden skal hæves, har en krum eller lige Form.*) Fremdeles kan en Plov med sin Aas afgive et svært Tryk paa Klodsen, uden at dette Tryk derfor meddeler sig til Plovhjule, eller til Jorden, som bærer dem. Ved Hjulenes urigtige Stilling, ved et for kort Forspænd, kan derimod det Tilfælde vel indtræffe, at Forkærren nu og da taber sin Tendents til at forblive i

*) Et andet Exempel, med vedføiet Figur, godtgjør til Evidents den Sætnings Urigtighed: at Trækraften skulde formeres i samme Grad, som hiint Tryk kunde udgjøre, hvilket Vassen forårsagede paa Forkærren.

Jorden, og saaledes ved Træklinien kommer i en svævende Stilling. I dette Tilfælde vil en Kraft spille finde Sted, der beløber sig til Forkærrens Bægt. Plovhjulenes Høide, Længden af Træklinien, Byrden drages i, og Trækdirenes Høide, ere de Hovedgjenstande, man ved enhver Forspænding har at tage Hensyn til, for ikke ved en urigtig Maneer at anvende unødvendig Trækraft. Ved alle Plove med Forkærre trykker Aasen kraftig paa disse, men Hjulene meddele ingenlunde dette Tryk til Jorden; var dette Tilfældet, saa vilde hiin Paaastand om Kraftforødselse ogsaa have sin Rigtighed. Er kun Forspændingen rigtig, kan man, endog ved dyb Pløi-ning, trostlig lægge sin Haand under Hjulet og lade det i Trækket gaae over den, uden at den beskadiges; et Forsøg vil hæve enhver Tvivl.

I de sidste 14 Aar har jeg indrettet alle mine Hjulplove med bevægelige Muldfjæle, som kunne beqvemt stilles høiere og lavere; herved opnaaes stedse den under ovenanf. Litr. d. udfordrede Egen-skab ved en god Plov, hvorved Marken vinder fortrinligt; ligeledes lettes mig Bedculturen, da det staaer ganske i min Magt, at ploie smale eller brede, dybe eller lette Pløiestrimler, samt efter Behag at stryge dem meer og mindre iveiret, hvilket altsam- men er af Bigtighed ved en god Bedkultur. Med Svingploven er dette ikke muligt, i det mindste har det aldrig villet lykkes mig med den at ploie et feils- frit, godt hvælvet Bed, hvilket er een Grund til

at jeg ikke kan holde nogen Lovtale over Svingsplove.

Enhver Standsning af Trækraften, eller enhver Kraftanspændelse, som ikke umiddelbar gaaer ud paa at affkjære, vende og opbringe Jorden, er en Kraftodelse. Den Plov, som i Forhold til Arbeidet, der skal præsteres, og i Sammenligning med andre Plove, gjør det bedste Arbeide, ikke trænger Jorden voldsomt fra sig, eller med Magt trykker paa den omvendte Strimmel, er ogsaa lettest at trække.

At iøvrigt en Plovs Vægt ogsaa har nogen Indflydelse paa den Trækraft, der skal anvendes, er en Selsølgelse; men det kan ikke blive nogen Gjenstand, om en Plov behøver 20 Pd. Trækraft meer eller mindre, naar den kun præsterer det Arbeide, vi forlange af den.

En Harve maa være passende for den Mark, den skal bruges til. Paa stærk, bindende Jord, ucultiverede Nylande, maa man have store, svære Harver, med lange, stærke Tænder. Det vilde være høist upassende her at bruge lette Harver, der ikke kunne tæmme en saadan Jord, og som enten springe over den Gjenstand, der gjør dem Modstand, eller gaae itu, fordi de ere for svage til at yttre Modstand. Her maa bruges svære Harver, med lige staaende Jerntænder, hvoraf een kræver 2de Hestes Kraft, og som med eet Tint udrette mere, end de lette Harver med 3 til 4 Tint.

Lænderne maae ikke staae i for liden Afstand fra hinanden; de virke da ikke tilbørlig, og forvolde at der slæbes.

Enhver enkelt Land bør sidde saaledes i Bullen, at den kan virke for sig alene, og ikke løbe ind i det Strøg, en anden Land har gjort. Det falder imidlertid vanskeligt, at give en Harve med mange Lænder en saadan Form, at hver Land virker for sig alene; alligevel maa man passe, at der af een Harves Lænder i det høieste gives 4 à 5, som løbe i de andres Spor.

Krumme Harvelænder med Skjære, i Form af Plovens Langjern, bruges ogsaa undertiden paa stærk, bindende Jord, i den Tanke, at de skarpe Jern bedre kunne vinde Bugt med den raa Jord. Lægges man en Stang paa en saadan Harve, opnaaer man ogsaa Diemedet, hvorimod Kreeb eller Rjæder alene lade den beholde en bugtende Gang; Skjærene ville da kun virke lidet, eftersom Jernenes flade Sider ville ved enhver Bending støde Jorden fremad, istedetfor at den skulde overskjæres; tilmed kræver denne Harve større Trækraft, end de med ligestaaende firkantede Lænder uden Skjære.

Man har undertiden anbefalet Harver med krumme Lænder, men uden Skjære; og ifølge Theorien skulde man ansæe dem for virksomme, men Praxis viser, at de have samme Feil, som ovennævnte, og de krumme Lænder, som opfange Dø:

fer og andet Ukrud, gibe hvert Dieblig Anledning til Sinkelse.

Derimod har jeg fundet, at de Harver med lige firkantede Tænder forrette 'al Slags Harbearbejde bedst, og om de end bugte sig nok saa meget, opfylde dog alle Tænderne Hensigten.

Af Jordens Bestaaffenhed og Hensigten med Arbeidet afhænger det, om Harverne skulle være store eller smaa, af Jern eller Træ.

Bringes man Sæd ned med Harver paa Bede, maae de have en dertil passende Form. Ere Bedene, t. Ex., 6 Fod brede, bruger man bedst 3 smaa Harver, som hænge sammen, Side om Side, og tilsammen udgjøre Bedets Brede. Ere Harverne for brede til at nedharve Sæden, eller endog gribe ind i det næste Bed, saa følger Sæden med Jorden i Furen, hvor den da voxer for tykt og paa Bedet for tyndt, og paa denne Maade tabes Fordelen ved at pløie i Bede.

Diemedet med at harve er:

1. at fortynde de forskjellige Slags Pløiestrimler og rive dem i mindre Dele, samt at forvandle deres Ujevnheder til en jevn Flade og smuldre Jorden.
2. at bringe den udsaaede Sæd tilstrækkelig under Jord.

En god Krog maa have en stadig Gang, og Skjæret maa ikke støde Jorden frem, men skjære den, tillige maa den kunne arbejde i den attraaede Dybde.

De fleste her i Schlesien brugelige Kroge have ingen Saale, de ere ustadige og støde Jorden frem. Denne Feil kan man undgaae ved at give den en lige Saale af 12 til 14 Tommer i Længden, og ved ikke at lade Skjæret bøies for meget iveiret, men snarere beholde Lighed med et dobbelt Plovskjære. Naar Jorden er beqvem dertil, skal Krogen omrøre og blande den. I raar, ikke forraadnet Jord, som er qvefløben og fuld af Rodder, gjør Krogen usuldfomment Arbeide. Store Jordklumper, som kun med Nøie slæbes frem, lægge sig for Skjæret og gjør den tungere at trække. Her maa man, som meldt, foretrække Bendefuren.*)

Skjøndt Tromlen paa mange Steder kun bruges for at give Jorden et smukt Udseende efter Saening, gives der dog visse Hovedsiemed, som man søger at bevirke; disse ere:

- a. at trykke Sæden fast til Jorden paa løs og altfor porøs Jord;
- b. at knuse Jordklumper paa den lerede, bindende Jord;
- c. at fæstne en løs og tør Jord efter Brak, Styrte eller Bendefuren, for hurtigere at tilveiebringe Forraadnelsen;
- d. om Foraaret at fæstne Vintersædens Rodder til Jorden, naar Frostens Kulde have løftet den lette Jord og blottet dem.

*) Hvad der siges om Hypeploven er bekjendt.

Det er kun faa Tilfælde, hvor Tromlen efter Saaening gjør den Virkning, vi attraae. Klumperne undrages kun Diet ved at trykkes i Jorden. Paa løs Jord bliver Overfladen for glat, hvilket vel strax giver et smukt Udseende, men som dog forsvinder efter den første stærke Regn. Jürligheden er tabt og Frugtbarheden formindsket; thi Jordens øverste Porer ere stoppede og en følgende Regn kan ikke virke faa frugtbar, som ellers. Jorden opfanger ikke Vandet efter en stærk Regn, men lader det løbe fra den glatte Flade, blandet med frugtbare Dele. Har man imidlertid Jord, som løfter sig ved den mindste Frost, og er man nødt til her at tage Vintersæd, da anvendes Tromlen her med Fordeel.

I de fleste Tilfælde vil dog den Landmand kunne undvære Tromlens Brug, som anviser de forskjellige Sædarter deres rette Plads, og oppebier Forraadnelsen fra den ene Ploining til den anden, samt iøvrigt behandler sin Jord vel.

En stærk levet, bindende Jord, som er ploviet vaad, formindsker betydelig sit Volumen, og ved næste Ploining fremkommer faste Knolde; skeete alle Ploiningerne hensigtsmæssig og til rette Tid, vilde dette ikke finde Sted, og man vilde ikke nodes til at tage sin Tilflugt til Tromlen. De Knolde derimod, som fremkomme efter Ploining i Tørke, have for det meste den Egenskab, at de falde i mindre Stykker ved den første Regn, naar derimod de efter den

vaade Ploining trodse Oplosning, liig strøgne og torrede Muursteen.

Paa løs Jord, som formedelst en urigtig Sædfolge, eller ved for megen Bearbejdning er bleven pulveriseret og alligevel skal tilsaes, er Tromlen nødvendig. Men selv paa løs og tør Jord, hvor man har undgaaet at udtørre Marken ved for megen Bearbejdning, og derimod har givet Jorden en passende Behandling og Sædfolge, kan Tromlen for det meste undværes, og Jorden vinder endda i Frugtbarhed.

Skal endelig Tromlen anvendes, da maa den kun gaae paa tør Jord, hvis Volumen vel da formindskes, men alligevel efter næste Regn tager sig noget ud igjen, bliver løs og stjør. Den fugtig tiltromlede Jord lukkes, dens Volumen formindskes, og Luften kan ikke igjen komme til at udøve sin frugtbringende Virkning paa den.

Bed Marqueurens Brug betegnes Bedenes Brede og Saaemandens Gang; den er et let, lidet bekofteligt og simpelt Redskab, og bestaaer af en Bul med 4 Tænder, som styres af en Stang. Frastanden fra den ene Land til den anden angiver et halvt Bed, og ved eet Strøg af dem alle betegnes halvt andet Bed; Tændernes Frastand fra hinanden indbyrdes, retter sig efter den Brede, man agter at give Bedet.

For at give den en sikkrere Gang anbringes midt paa Bullen en, en Plovaas lignende, Stang,

som lægges paa Forkærren af en Hjulplov og befæstes til denne med en Plovkjæde. Den styres ved 2de smaa Stjerte, som ogsaa anbringes midt paa Bullen. Skal der afrideses til Bede af omtrent 6 Fods Brede, maa Bullen være 9 Fod i Længden, og en Karl kan, med een Hest for, da afride dagligen 30 Morgen, men skulde Bedene være ganske lige, maa den første Linie affikkes efter Stofke.

Jøvrigt er det en Selvfølge, at man ikke har nødvendig at bruge Marqueuren paa Agre, som eengang ere lagte i Bede, skjøndt ikke nylig pløiede, og hvor Ram og Fure endnu sees. Derimod er det nyttigt at anvende den, naar jævnploiede Marker skulde besaaes, for at Saaemanden med Noiagtighed kan skjælne Spredningen af den Sæd han udsaaer, og skal denne fordeles ganske lige, kan det, hvor man ingen Bede har, kun skee ved Hjælp af Marqueuren; Saaemanden behøver da kun at holde lige Skridt, og hvergang tage lige megen Sæd i Haanden.

Naar man bryder eller styrter en Mark, kaldes 2 à 3 Tommers Dybde let, og over 3 Tommer dyb Pløining. Til Bende og Sædfuren pløier man let under 5, og dybt over 5 Tommer.

Naar Hjulplove og Svingplove have eens Høide fra Hovedet til Ulsen, kan der ogsaa pløies lige dybt med dem, dog naar Hjulploven skal gaae dybere end 6 Tommer, er det bedre at det høire Hjul, som gaaer i den nylig oppløiede Fure, har større

Diameter; ere Hjulene lige, vil Ploven trykke for meget ind paa den ploiede Jord og yttre Tilboielighed til at slaae over fra venstre til høire Side. Er Dybden fra 7 til 9 Tommer, vil det være tilstrækkeligt, naar Diameteren er 4 Tommer større. Herved er det dog at mærke, at naar man ploier til Bede, det være sig enten let eller dybt, da maa Hjulene have eens Diameter til de 2de første Strimle, som danne Rammen, og til de 2de sidste, som danne Bedets Kant, thi her gaae de paa lige Grundflade.

Om at pløie i Bede.

Naar den ene Landmand anlægger gode, hensigtsmæssige Bede, og den anden tilbørligen jævnt ploier sine Agre, begge lige godt, saa bliver, efter alle mine Erfaringer, Fordelen dog paa den Forstes Side.

Bedenes Fordele ere:

- a. Ageren erholder større Overflade og kommer derved i større Bevægelse med Luften. Forraadnelser, saavelsom Rødders og Ukruds Henviisning, gaaer raskere for sig. Sol, Dug og Regn, og enhver Luft-Temperatur, have stærkere Indflydelse. Det er, kort sagt, den i Bede opploiede, for afvejlende Luftarter mere udsatte, Jord, som især giver Haab om Frugtbarhed, og dette bliver at anvende paa Jord af enhver Beskaffenhed.

Det er Erfaringen, der viser, at den Jord, som jævnt ploies, og bliver liggende i denne Til-

stand, ikke mere forraadner saa snart eller bliver skjor, at den snarere falder sammen, og langt tidligere mættes af Vandet i Regnskyl; de øverste Porer i Jorden formudres, lukke sig og indlade ikke Vandet, Jorden danner en Skorpe og den ellers saa velgjørende Regn flyder bort til Floder, Damme og Søer med frugtbare Partikler.

Et godt pløiet Bed derimod danner en større Overflade, enhver Regndraabe, der falder herpaa, har en større Virkekreds, Jorden bliver ikke saa snart mæt, og det er et sjældent Tilfælde, at Jorden i Bede ikke tager imod Vandet fra en Pladsregn. Den opbevarer saaledes Fugtigheden for lang Tid, beroves ikke sine frugtbare Dele, og modstaar Torken længere.

Den Jord, som for Vinter fladpløies, og bliver saaledes liggende til Foraaret, bliver fuld af Røvnere og borken; undersøge vi nu nøiere en saadan Mark, ville vi sædvanligviis finde, at kun Overfladen, Jordskorpen, er overmættet, hvorimod det ofte fattes Underlaget paa Fugtighed. Naar en sædvanlig frugtbar Regn varer en 6 à 8 Timer, giver den $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$, i det høieste 1 Tomme Vand fra sig, og om Jorden nu end indeholdt 20 pCt. Fugtighed, saa tager den dog ved en saadan mild Regn endnu imod 50 til 60 pCt. Vand, førend den draabeviis igjen lader det slippe. Har en Markjord f. Ex. 6 Tommer

Dyb Cultur, saa tager den ved en langsom Regn endnu desuagtet imod 2 til 3 Sommer Vand, forsaavidt den nemlig før Regnen var saa udtørret, at den ikke indeholdt mere end 20 à 30 pCt. Fugtighed, begge Dele nemlig, Vand og Jord, beregnet efter Volumen.

Heraf fremlyser, at Jorden i et velploiet hvælbet Bed tager imod mere Vand, end paa lige Dybde den fladploiede Jord, og Jorden vinder derved i Frugtbarhed, som den meddeler sine Planter, hvilke da heller ikke komme til at lide saa meget ved indtræffende Tørke.

- b. Paa en ganske mager Mark, som mangler Gjødsning og frugtbar Jord, kan man, ved at sammenploie eller sammenhobe dens Smule gode Jord i Bede, forskaffe den derpaa dyrkede Sæd i det mindste nogen Frugtbarhed. Har en Mark f. Ex. kun 2 Sommer frugtbar Jord i Overskorpen, og til Underlag ufrugtbart Sand, og man vilde fladploie Agrene og besaae dem med Sæd, vilde Høsten blive maadelig. Anlægger man derimod ganske smale Bede, saaledes, at den ubetydelige gode Jord sammenhobes i Kamme, og derved kommer til at ligge dobbelt, kan man med Sikkerhed vente en god Høst, om der ogsaa, af Mangel paa frugtbar Jord, ingen Planter komme til at staae i Furerne, fra hvilke Jorden er ploiet ind paa Bedet. Med andre Ord:

Derfor Marken indeholder 20 Morgen Flade,

og de ufrugtbare Bed: Furer beløbe sig til 10 Morgen, saa vilde de 10 Morgen Bede: Glader alligevel give en langt rigere Høst, end samtlige 20 Morgen stadpløiet Land, hvor Planterne ikke vilde finde Jord nok til fuldkommen at lykkes.

- c. Afvevlingen af Lys og Skygge, for hvilke Bedet er mere udsat end den stadpløiede Mark, virker fordeelagtigen paa Jorden, og middelbar paa Planterne, den bærer.

Man paastaer, at Sæden modner ulige paa Bedene; dette er dog aldrig endnu hændtes mig i min Praxis, og vil vel vanskelig indtræffe, naar Bedet kun hvælver sig i det rette Forhold til dets Brede.

- d. Stærke, heftige Vinde have ofte skadelig Indsydelse paa den dyrkede Jord; men et godt pløiet Bed — om ogsaa dets Kam kun er 8 Tommer i Forhold til dets Fure — giver altid nogen Beskyttelse; det ene Bed tager af for det andet.

- e. Det er kun ved Pløining i Bede, at man seer sig istand til at give Agerjorden en vevlende Beliggenhed mod de forskjellige Himmelegne. Det Bed, hvis Beliggenhed vender fra Osten til Vesten, har f. Ex. det halve af sin Jord mod Sonden, og den anden halve Deel mod Norden; bliver nu, ved næste Pløining og til derefter følgende Sæd, Bedet omlagt saaledes, at Kammen kommer der, hvor Bedets Fure forhen var, saa

kommer den Jord, som tilforn vendte mod Norden, nu til at vende mod Sønden, og den, som vendte mod Sønden, kommer til at vende mod Norden. Ved forskellige Jagttagelser har jeg overbediist mig om, at denne Afvevling af Jordens Beliggenhed ogsaa bidrager til Jordens Frugtbarhed.

- f. Man maa indrømme, at det falder noget vanskeliggere at behandle Jorden til Sæd paa Bede, end paa den fladpløiede Jord, ligeledes at der oftere kan indløbe Feil; alligevel har Bedeculturen det store Fortrin, at Hestene ikke sammen trampe Saaesæden og tildeels begrave den i dybt pløiet Jord, saa at den enten slet ikke kommer til at spire, eller dog kun saa ufuldkommen, at den giver svage Planter. En tilsaaet Mark vinder i høi Grad ved at forskaanes for Hestenes tunge Trin; dette opnaaes ved:

1) Naar Sæden kun nedharves paalangs ad Bedet. Iver; eller Skraaharvning efter Saaening paa Bede kan aldeles ikke finde Sted, Sæden vilde komme for dybt i Jorden, og fordetmeste drages fra Kammen til Juren.

2) Bedene maae alle holde lige Brede, at Saaeharverne kunne passe efter den; disse, som bindes til en Stang i det Tilfælde at der, til at spænde Bredden, udfordres mere end 2de Harver, trækkes af 2de Heste, som gaae hver i sin Bedfure, og paa denne Maade kan Sæden nedharves

uden at Bedet berøres af Hestetrin. Der vendes paa Forpløiningerne, hvis Brede maa være afdeelt derefter, og som ligeledes behandles som Bede, men først opløies til Sæd efter at den øvrige Deel af Marken fuldkommen er tilsaet.

Til smale Bede af 6 Fods Brede foretrækkes for de sædvanlige Harver saadanne, som have den bøiede Form efter de hvælvede Bede og hvortil bruges Forkærre med Hjul; den første maa holde Bedets Brede for at Hjulene, saavel som Hestene, kunne gaae i Furerne. Efter fuldendt Sædharvning, maae Furerne, som Hestene have sammentraadt, atter oprensnes af en hensigtsmæssig Fureharve. Tænderne i ovenbeskrevne Sædharve maae være af Jern, 12 à 13 Tommer lange, og staae i 4 à 5 Tommers Afstand fra hinanden med en skraa Retning mod Bagdelen af Harven, hvilket medfører den Fordeel, at Tænderne bringe Sæden fuldkommere i Jorden. Det er alt længe, at jeg baade til Vintersæd og Vaarsæd betjener mig af en saadan Sædharve, og jeg kan trygt anbefale den til enhver Befordrer af omhyggelig Cultur. Det er dog en Betingelse for Brugen af den, at Jorden er stjør og fri for store Steen.

- g. Endvidere maa det indrømmes, at der til at pløie et godt Bed gjøres Fordring paa mere Opmærksomhed og Duelighed, end til Gladpløining ved Plovens ligelige Stilling; men iøvrigt

ere Dyrkningsomkostningerne temmelig eens, da der gaaer ligesaamegen Tid og Kraftanvendelse til at fladpløie en Mark, som til at pløie en Flade i Bede; det eneste skulde da være Jurenes Efterhævning ved Bedeculturen.

h. Fremdeles aabner Dyrkningen med Bede Leilighed til at give Jorden en dybere Cultur, uden paa eengang at bringe død, ufrugtbar Jord op imellem den frugtbare. Denne dybere Cultur bevirkes, naar man for hvergang Bedene skulle anlægges paa ny, eller førend den kommende Pløining, opsmuldrer Bedefurene med Hypeploben i en Dybde fra 3 til 5 Tommer. Gjentages dette for hvergang Bedene forandres eller nedlægges, er man istand til inden faa Aar at forskaffe Marken en betydelig dybere Cultur, uden at nedpløie god frugtbar Jord.

i. Vel gaaer Høsten, navnlig Sædens Mening og Hjemførsel, lettere for sig paa de fladpløiede Marker, men dette er dog ikke i en saadan Grad, at det kan volde nogen Forskjel paa Dyrkningsomkostningerne, eller stille Bedeploiningen i Skygge, særdeles da Sæden i de fleste Tilfælde er giortigere, og længere i Straaet, paa de godt pløiede Bede og

k. Bedet endnu afgiver den Fördeel, at man under Høsten kan lægge Negene fra sig med Axet vendt mod Bedets Kam, hvilket i ugunstigt vaadt Høstveirilig længere beskytter Sæden mod at spire.

Saavist som Flid og stærket Opmærksomhed kunne levere Bidrag til, uden forhøiede Udgifter, at forsøge Frugtbarheden paa en Landmands Marker, saavist bør, i Almindelighed taget, Ploining i Bede gives Fortrinet. I detringeste er jeg af den Formening, at dersom den Opgave blev givet mig, vedholdende at skulle forskaffe de bedstmulige Afgrøder af en bestemt Flade, vilde jeg kun see mig istand til at bedirke disse ved Hjælp af rigtige, hensigtsmæssige Bede, hvilke dog maatte rette sig efter Markernes Bestaaffenhed og Beliggenhed.

Markjordens Egenstaber og dyrkbare Dybde maa bestemme Bedenes Brede. Paa Agre, hvis Underlag ikke lader Vandet synke, og som sædvanligen lide af altformegen Fugtighed, er det hensigtsmæssigt at anlægge smale Bede, thi den i Bede oppløiede Jord faaer herved større Leilighed til at stille sig af med det overflødige Vand i den nu nære Bedfure. Vilde man paa saadan Jord anlægge brede Bede, saa vilde Overmættelse af Fugtighed blive Følgen, og ved indtrædende Torke maatte Jorden forhærdes. 5, idethøieste 6 Fod brede Bede ere her de fordeeltigste.

Ligeledes er det hensigtsmæssigt at anlægge ganske smale Bede paa Marker, som ligge meget stidt, fordi man her kan pløie mere dyrkbar Jord ind paa Bedet. Hvor der gives saadan mager, stidtliggende Jord er det fordeeltigere kun at besaae Bedet, og derimod lade den usfrugtbare Jord

i Furerne, fra hvilke man har ploiet den bedre Jord ind paa Bedet, henligge ubesaaet; tillader Underlaget det her, da er det bedre, ihvad Slags Leer det end bestaaer af, at opsmuldre Bedfuren med Krogen eller Hypeploven.

Vel tillader den gode, frugtbare, dybe Markjord at anlægge brede Bede, men man har ingen Fordeel heraf; og det er langt vanskeligere at ploie et bredt Bed feilfrit end et smalt. Det brede Bed tilsteder heller ikke saa god Behandling til Sæden, da det ikke staaer til at afværge, at jo Hestene da maatte betræde Bedet ved Nedbringelsen af Sæden. Er Bedet derimod 6 til 7 Fod bredt, kan man ikke alene undgaae de Tab, derved vilde forvoldes, men ethvert Bed kan da og faae en passende og hensigtsmæssig Runding. Denne Brede er lige passende for Saaer-Kedstaber, som for Saaemanden.

Bede paa 24 Fod og derover have ingen Fortrin for jevnploiede Ugre.

Den Høide, man agter at give sine Bede, maa rette sig efter Dybden af den dyrkbare Jord. Bedet paa en dyb Jord kan gives en hoiere Hvælving, end paa den lave, siidtliggende. Den altfor høie Hvælving gjør Ploiningen saavel som Høsten besværlig, da Sæden her ikke kan afmeies, men man maa bruge Seglen. Et Bed paa 6 Fod kan man give en Forhøining af 6, idethøieste 8 Tommer fra Midten af Rammen til Bedfuren, og man vil da opnaae alle de Fordele, jeg har tillagt Bedeculturen.

Saadanne jevnthvælvede Bede have Fortrinet der, hvor den gode, dybe Jord ogsaa tillader at cultivere Bedfurerne, at Skorne og frugtbargjøre dem saaledes, at ogsaa Sæden her fuldkommen lykkes, og Høsten vil altid her blive større end paa en ligestor Mark efter stadpløiede Ugre. Men i de Lilsælde, hvor Jorden ikke er af denne Bestaffenhed, men kold, vaad i Grunden, eller og Underlaget bestaer af Sand, saaledes at man ikke kan give Bedfuren nogen dyb Behandling, men man dog vil samle saamegen Jord, at den derpaa saaede Sæd kan finde Næring og Væxt, der er det hensigtsmæssigere, ikke at give Bedene nogen synderlig Hvælvning, da ellers Jorden paa Bedets Kanter vilde blive for ubetydelig og flad til at Sæden der kunde lykkes. Men skulde end Bedfuren ikke bære Sæd, og en stor Deel af Marken paa denne Maade ligge udyrket, ville dog alligevel disse Bede, under en rigtig Behandling, give en højere Indtægt end enten stærkere hvælvede Bede eller stadpløiet Mark.

Til de første 2de Furer, der skulle pløies, vælger man den af sine Plove, som har et smalt Skjære og Muldsjæl, at disse Strimler ikke skulle blive for brede; hensigtsmæssigt er det dog at bruge en Plov med bevægelig Muldsjæl. At der nu ikke skal komme raa Jord imellem disse 2. Strimler, eller i den saakaldte Kam, maa den anden Fure pløies saa nær op til den første, at den oppløiede gode Jord kan falde smuldrende i den først oppløiede

Strimmels Bund. Men dette kan blot lade sig gjøre paa god cultiveret Jord, da en sei, raa Jord ikke smuldres.

For at tilveiebringe, at den gode Jord fordeles saa lige som muligt paa Rammen, Strimlerne og selve Kanten af Bedet, maa Ugrene anlægges i Bede førend de opploies til Sæd. Paa denne Maade blive Bedene omlagte ved Sædpløiningen, saaledes, at Rammen nu bliver der, hvor Bedfuren var, og faaer her ikke dobbelt Jord: de sidste Furer eller Bedets Kanter, faae derimod den Jord, som var i Rammene ved den forrige Pløining, hvilket er tilstrækkeligt til endnu at meddele Bedfuren frugtbar Jord.

Naar f. Ex. en Mark er braktet til Vintersæd og man da giver den Bendefuren istedetfor at bruge Krogen, saa vil man just bringe den i den forønskede Tilstand, hvor en lige Fordeling af Ugerens Jord ved Pløining i Bede paa det fuldkomneste kan finde Sted. At baade Brak og Bendefuren maa harves tilstrækkelig, er en Selvfølge.

Førend man omploier allerede anlagte Ugerbede, som atter skulde have en ligeformet Hvælving, er det en Hovedbetingelse, at der bliver harvet stærkt tværs over Bedene førend man ploier til Sæd, for at Strimlerne, der, hvor Rammen skal dannes i det nu paany anlæggende Bed, ikke skulle komme til at ligge for dybt, men ved denne Leilighed faae en deel god Jord; ligeledes er det og her nødvendigt,

at gjøre de første Par Furer bredere, og pløie dybere til dem end ellers, for at forskaffe Bedet dets Hvælving og Rammen altsaa dens Høide; den egentlige Dybde kan ikke angives, da den kommer til at beroe paa, hvor høit man vil hvælve Bedet, og tillige paa Jordens Bestaffenhed, om den nemlig lader sig smuldre, og som saadan falder tilbage i den aabne Fure eller ikke.

Skal man pløie i Bede til Sæd paa Agre, som ligge i jevn Glade, da er det vanskeligt at skaffe Bedene overalt lige frugtbar Jord, da der dog altid sammenhobes noget af den gode Jord ved Rammernes Anlæg eller de første Furers Trækning. For saameget muligt at undgaae dette, maae de første Furer her ikke trækkes for dybt, og tillige saa smale som muligt, tæt ved hinanden, og det i den Grad, at den anden Fure næsten fuldkommen omvælter den første. Skulde man desuagtet ved Pløiningen til Sæd befinde, at man forhen ikke ganske havde kunnet undgaae at hobe den gode Jord sammen i Rammene, eller at de første Furer skulle være anlagte for høit, kan denne Feil alene afhjelpes ved hensigtsmæssig Harvning førend Saaeningen, hvorom der, ved at omhandle Jordens Behandling til Sæd, skal gives nærmere Oplysning.

Bedeculturen er at anbefale paa enhver Mark, der taaler at pløies dybt, og hvor Underlaget tillader det; men meest fordeelagtig viser den sig paa den jevne Glade, thi her staaer det aldeles i vor

Magt at give Bedene den Form, der er hensigtsmæssigt for den Jord, vi dyrke. Paa steile Steder er det vanskeligere at anlægge gode Bede, thi giver man dem deres Længde fra Siden eller Dalen opad Bakke, bliver Arbeidet for besværligt, og anlægger man dem langsmed Bakke, for at undgaae det for svære Træk opad, vil det falde vanskeligt at give dem den passende Hvælving, da Ploistrimlerne, som falde paa den Side af Bedet, der vender opad, kun ufuldkomment, og i ethvert Tilfælde kun med Besværlighed, kunne drives passende tilveirs. Ligeledes falder det paa saadanne Bede vanskeligt at nedbringe Sæden, da en stor Deel af den gode Jord harves, tilligemed Saaesæden, ned i Dalen.

Cre Bakkerne imidlertid ikke altfor steile, men saaledes at Hestene taale Trækket, da vil det ogsaa her være fordeelagtigere at anlægge Bede, end at ploie fladt, skjøndt den største Fordeel ved Bedeculturen kun er at søge paa flad Jord. Den Fordeel, som Bedene give, er ikke saa ioinesaldende paa den særdeles gode Jord, hvor enhver Afgrøde lykkes sikkrere, og hvor Jordens Frugtbarhed tilhyster de Feil, Landmanden ved Jordens Behandling kan have gjort sig skyldig i, som paa den mindre gode Jord, hvor enhver Feil drager langt skadeligere Følger efter sig. Anlægges Bede paa forhen fladploie Jord, giver vel den første Høst alt en forhoiet Indtægt, men Fordelene vise sig dog meest paafaldende, naar en god Bedecultur har været fortsat i flere

Aar, da Markerne for hvert Aar vinde i Godhed. Fordelen lader sig ikke godt betegne ved Tal, da Forholdene ere saa forskjellige; imidlertid have flere Forsøg med Saaening paa stadpløiet Jord og paa Bede overbeviist mig om, at naar Jorden er god paa de sidste, faaer man en forhoiet Indtægt af 4 à 5 pr. Et., men er Jorden mindre god — dog stikket for Bedeculturen — kan man paa samme Gladestørrelse, i Korn og Straa naae en forhoiet Indtægt fra 8 til 20 pr. Et. Saavel Vinter: som Vaarsæd faaer en mere passende tæt Afstand, Straaet bliver længere, Ax og Røsmær fuldkomnere. Men alle disse Fordele falde bort, naar Bedene anlægges feilfuld, og Sæden bringes ufuldkommen i Jorden, af hvilken Aarsag jeg kun kan anbefale Bedeculturen til den Landmand, som har det i sin Magt at udføre en feilfri Jordbehandling; thi en god Behandling til Sæd paa jevn Glade giver større Indtægt, end en ufuldkommen paa Bede.

Har man givet en let Brak: eller Styrtesure, hvor den ene Strimmel tilbørlig slutter i den anden, skader det ikke synderligt, om der ogsaa under Kammen findes nogen ucultiveret Jord, da Planterne paa Græsjord eller Stubjord endogsaa da forraadne, naar de ere tildækkede fladt med Jorden. Har man givet en dyb Styrte: eller Braksure, hvor den ene Jord under de første 2 Strimler ligger udelukkende fra al ydre Paavirkning af Luften (hvilket især er Tilfældet med stærkteret Jord), saa forraad:

ner den raa Jord sjelden ganste under disse Strimler. Følger man derfor de forhen givne Regler, og brækker og styrter let, udsættes man ikke herfor. Er en Mark øvfløben, maa man imidlertid ganste og aldeles søge at undgaae raa Jord under de første 2 Strimler, endog da, naar Bræk eller Styrtesuren har været pløiet let, og i dette Tilfælde anlægge Rammen med saa smale Strimler som muligt, saaledes at de falde over hinanden.

Den letteste Maade at jævne sine Bede igjen til Glade, er følgende: Ere Bedene f. Ex 8 Tommer høie, det vil sige, om Rammen staaer i dette Forhold til Bedsuren, da maa den Pløining, som skal jævne Bedene, være saa let som muligt, og i det høieste kun 2 Tommer; thi det var 4 Tommer dybe Furer, som afgave det 8 Tommers høie Bed, under den Forudsætning nemlig, at Bedet forhen var dansnet af flad Mark. Ønske vi nu, at Marken igjen skal erholde den samme Glade, som den forhen havde, da maa den forhøiede Jord kun i samme Forhold pløies ned igjen. Naar Bedene saaledes ere pløiede ud fra hinanden, harves Jorden til sin Tid godt igjennem paa tværs, og kroges i samme Retning, hvorefter den overharves paany. Forudsat nu, at de første Furer ere tagne tilstrækkelig lette, er Jorden og fuldkommen jævn. Sædvanligviis feiler man deri, at de første Furer til Bedenes Udjevning drages for dybt, og at Strygfurterne (de sidste Furer af Bedet, Kanterne) ligeledes udjævnes

for dybt; man kan derfor antage som almindelig Regel, at der, hvor man agter at udjebne Bedene, maa i ethvert Tilfælde Styrtes eller Braksuren tages saa let som muligt, da man ellers ved en dybere Ploining naturligviis kom til at anlægge nye Bede.

Om dybere Cultur.

Naar man vil give en Mark en dybere Cultur, maa dette ikke skee paa eengang, eller ved een Ploining alene. En let Styrtesure i Begyndelsen af September, dennes skarpe Harvning til rette Tid, og en dyb Bendefnre ved Slutningen af Maaneden, i det sildigste ved Begyndelsen af October, bevirker ualmindelig Jordens Frugtbarhed. Det afvejlende Veir om Efteraar og Vinter imellem Vaadt og Tørt, Varme og Kulde, gjør isærdeleshed den raa tilsluttede Jord losere, mere porøs og mere frugtbar.

Ved at gaae successive tilbærks med en dybere Cultur, gjør man bedst i, først at tage den Mark for, som er gaaet Sædomløbet igjennem, eller een, som er mager og skal gjødskes til næste Aar, fortrinligviis en Mark, som er bestemt til Rodfrugter, især Karroffer. Den Mark, som tidlig i Efteraaret er styrtet let og vendes dybt senere hen, for adaare at gjødskes, kan taale at ploies dybt, uden at man seer sig nødsaget til at bringe Gjødningen for dybt ned, da den i saa Fald nedploies let om Foraaret. Skulde imidlertid en saadan Mark ogsaa om For-

aaret fræve dyb Pløining, saa at Gjødningen da maatte blandes med en nu større Masse Jord, som Tilfældet fordetmeste er ved Kartoffeldyrkningen, saa er Skaden dog ikke større, end at den her dyrkede Frugt, af hvad Slags den end er, nok formaar at tilegne sig fra en større Jordmasse de i Jorden værende frugtbare Dele, som den behøver til sin fuldkomne Uddannelse, under den Forudsætning, at vi i et saadant Tilfælde ogsaa anvende mere Gjødning; i modsat Fald maa man undgaae at pløie dybt efter Gjødning. Planterne have og den Egenkab at drive Rødderne derhen, hvor de finde Næring, men de standses i deres Vegetation, naar de i at søge efter den støde paa Hindringer i Jorden; dette er Tilfældet i Jord, som ikke er skjøt (som ikke har været fuldkommen forraadnet), eller hvor man ved een Pløining har bragt Gjødningen for dybt ned paa eengang. Dersom man først om Foraaret vil give den Mark, som skal bære Vaarsæd, en dyb Cultur, er Tiden til en ordentlig Behandling til Sæd i Almindelighed ikke tilstrækkelig, en saadan Jord bliver ikke skjøt nok og et mindre Udbytte vil da være den uundblivelige Følge. Den her omhandlede dybere Cultur kan man og give en Mark, som ikke skal gjødes, men bære Havre til sidste Halm; thi Havren ynder en dyb Cultur og op søger sig der sin Næring fra Dybden.

I Almindelighed have de fleste Landmænd en altfor stor Frygt for at pleie en Mark dybere end

tilførn. De kalde en saadan Jord død, og staae i den Formening, at Afgrøderne nu altid ville forringes og Marken for flere Aar blive ufrugtbar. Men er Underlaget blot ikke ufrugtbart Sand, Gruus eller slet Leer, kan man ikke kalde det dødt, fordi Afgrøden ikke lykkes ganske det første Aar. Selv om der nok saa dybt findes den bedste Jord til Underlag, er den ikke altid stikket til strax at give frugtbar Sæd, da de fleste Jordarter, som mange Aar have ligget tilsluttet for Luften, ikke strax ere tjenlige til Planteæring; Jorden synes her dog blot at være død, men en Sommers og Vinters afvejlende Veirsig og en god Kultur bringer den, noget før eller senere, til Liv og Frugtbarhed. Den længste Tid til at blive modtagelig for Luften fræver den tilsluttede, kolde, bindende Jordart, især naar Luft og Sol ikke kraftig nok kan indvirke paa den, hvorimod den lette, mere levende og porøse Jord langt snarere bliver frugtbar. Det vil imidlertid altid være det bedste, af hvad Bestaaffenhed end Jorden er, at følge den ovenfor beskrevne Maade, og benytte Efteraaret til at cultivere sin Jord dybt, da Tiden til at frugtbargjøre de forskjellige raare Jordarter ikke saa noie kan bestemmes.

Om stærklevet Jords Behandling.

Den første Regel er, ikke at pløie Jorden vaad eller i vaadt Veir, da den oppløiede Jords Porer og Volumen ellers formindskes ved det Tryk, Skjære

og Muldfjel maa anvende for at skjære Strimlerne løs og vende dem om, og Jorden kommer, ved at klemmes for stærkt sammen, til at ligne raa Muursteen. Saadan behandlet Jord ligger sædvanligen saalænge tilsluttet og ufrugtbar, til en lang Tørke og derpaa følgende Regn, eller stærk Frost og afvejlende Veirlig løser det Bundne og gjør Jorden igjen porøs. Stærk dyrisk Gjødning, Bælgfæd og Rodfrugter hæve for en stor Deel denne Jords i for høi Grad bindende Bestaffenhed, ved deres noksom bekjendte Egenstaber. Lykkes Urter og Vicker, er de i denne Henseende især fortrinlige, da de efterlade den største Mængde Rødder i Jorden.

Næst efter den tørre Behandling af dette Jordsmøn, kan ikke noksom anbefales en let Styrte eller Brakfure. Den bindende Jord er sædvanlig og mere kold, fordi den ligger tilsluttet og Luften ikke kan komme til at virke stærk nok paa den; pløies nu Brak eller Styrtefuren for dybt, blive Ploistrimlerne raae, og alle derpaa følgende Arbeider baade ufuldkomne og svære at udføre, og man taber ganske den Hensigt, man ved denne Ploining havde med at ville bringe Ukrud og Rødder til Forraadnelse. Paa denne Jord have hvælvede Bede stort Fortrin, da de ikke tillade Jordens Overmættelse af Vand. Erfaringen har ofte stadfæstet, at man erholdt en maadelig Høst, naar man har pløiet saadan Jord vaad, om den end har været gjødsket stærkt; thi Gjødningen kan ikke omhyggelig

blandes med den uporøse Jord, og bliver uden syn-
derlig Virkning saalænge, indtil den efter Veirligets
Omskiftninger igjen bliver porøs.

At ville pulverisere en saadan Jord, har den
skadelige Virkning, at den ved første stærke Regn
vilde komme til at lide af Overmættelse, og ved at
berøves sin løse skjøre Tilstand blive usrugtbar.

Om Jord, som mangler den Egenkab at holde
paa Jugtigheden.

Enhvert saadant Jordsmon, og overhovedet
Jord, som har en høi Beliggenhed, maa man lige-
ledes undgaae at pløie i for vaad Tilstand; har det
end ikke saa betydelig skadelige Følger, som oven-
nieldt, saa formindstes dog for en Deel Jordens
Frugtbarhed. Man pleier at benævne denne Jord
ved „mere levende,” den er lettere at behandle, og
da Forraadnelsen gaaer hurtigere for sig, tillige
mindre bekostelig. Man maa saameget muligt und-
gaae at gjøre den for løs, og kroges den paatvers,
maa man i tort Veir ikke lade den ligge forlænge
aaben, da den næste Harvning i saa Tilfælde vilde
pulverisere den, hvilket ogsaa for denne Jord er
meget skadeligt. Overhovedet er det det fordeelags-
rigste, om man her kan undgaae Krogningen, og
i dennes Sted give Bendefuren, Krogningen giver
for stor Overflade og Jorden tørrer for snart ud,
men efter Bendefuren beholder den længere sin Jugt-
ighed.

Enhver tilsyneladende langvarig Tilstand, hvori Jorden sættes, virker skadelig, f. Ex. en aldeles tør Tilstand, i det mindste saalænge indtil indtræffende vaadt Veirlig atter lader den veksle mellem Vaadt og Tørt, i hvilken Tilstand dens Forraadnelse kun kan gaae for sig. Den her omhandlede Jordart sædpløies ogsaa i de fleste Tilfælde fordeelagtigst til Vaarsæden Efteraaret isorveien, Fugtigheden bliver længere i Jorden, og Vaarsæden tildeles en længere fuldkomnere Levetid. Hvor ofte skeer det ikke, at Sommersæden kommer for sildig i Jorden, fordi denne skal gives dens behørig Forberedelser om Foraaret; uventet Tørke indtræffer, og den oftere bearbejdede Jord ndtørres, hvortil endnu kommer den Omstændighed, at Planternes Tid at leve i Skydes for langt hen i Efteraaret, og de skulle nu modnes uden Hensyn til, om de have staaet deres naturlige Tid ud eller ikke.

Om Qveker og deres yppige Væxt.

Qvekerne fryde sig i et sandet, fugtigt, muldrikt Jordsmon og paa en jevn Flade; kommer her til en urigtig Sædsølge og en feilfuld Cultur, naae de deres høieste Standpunkt. De voxe ikke vild, men forlange cultiveret Jord og Gjødning af og til.

De begunstiges alt Aaret efter en Sædafgrøde eller Bælgfrugt, da de, hvor Jorden har nogen Disposition, forblive usforstyrrede under Agrenes Ryg:

ninger. De ynde ogsaa at groe i Baarsæd efter een Pløining, men især paa den Mark, der ved en utidig Behandling er forstyrret i at forraadne.

Sædvanligviis forsøger man at stille sig af med disse Gjæster ved gjentagen Pløining og Harvning, men Qveken har mange Led med Rod, og ethvert Led danner inden kort Tid et langt Stykke, og det er umuligt paa denne Maade at faae Bugt med dem. Dersom man derimod brækker og styrter let, harver stærkt, giver en dyb Bendesure og foretager alle sine Markarbejder til rette Tid, vil man i de fleste Tilfælde befries for dem.

Skal en Mark, som har baaret Vintersæd, til Foraaret have Baarsæd, maa den styrtes saa let som muligt strax efter Høst, for at kunne vendes dybt inden Vinteren. Alt ved denne Fremgangsmaade naaer man Maalet med at udrydde Qvekerne, de døe bort om Vinteren, gaae over i Forraadsnelse, og maae tjene til at give den Mark nogen Kraft, som de vilde afkræfte; ogsaa lykkes herefter Sæden sædvanligviis ganske fortrinlig. Skulde imidlertid en Mark være saa aldeles forvildet og tilbøielig til at opelske Qveker, at denne Fremgangsmaade ikke tilstrækkelig har hjulpet, da er der ikke Andet for, end at ploie en gjentagen dyb Bendesure, istedetfor at saae Baarsæd i den, og at harve den stærkt til rette Tid; den stærke Vegetation vil da ganske baade tilintetgjøre Qvekerne og fremme Markens Forraadnen og Skjørhed; den vil blive fuldkommen

reen og god. Skulde dog en saadan Mark i For-
aaret forsaavidt være forraadnet og skjor, at der
med Hyypeploven kan drages smale høie Kamme
paatvers, da er dette det bedste Middel til at be-
tvinge Qveferne, kun maa man, isald de ikke efter
den første Hyyning skulde være udryddede inden 6
Uger, ikke forsømme, efter tilstrækkelig Harvning,
at gjentage Hyyningen endnu engang saaledes, at
Kammen nu anægges der, hvor forhen Juren var,
og efter 4 til 6 Ugers Forløb er man endelig fuld-
kommen befriet fra Qvefer.

Der, hvor Qveferne have kostet en saa rum
Tid at udrydde, maa man skaffe Marken Gjødning
til at bære Vintersæd, thi her loves os en sikker
fuldkommen Høst, som rigelig vil dække Omkostnin-
gerne.

Det horer til de sjeldnere Tilfælde, at en Mark
i saadan Grad er qvefloben, og kunde man alt om
Efteraaret, før Vinter, komme til at give ovenom-
talte Hyyning i høie Kamme, da vilde det endnu
være bedre, thi Qveferne ynde den flade Jord, og
giver man dem nu en ujevn stor Overflade, saa bort-
visne de forstørstedelen om Vinteren. Jeg har op-
levet flere Tilfælde, hvor en Mark var saa forvil-
det og qvefloben, at den ikke engang formaaede at
bære Havre, men ved ovennævnte Fremgangsmaade
blev den saa reen og god, at den endnu nogle Aar
dyrkedes med Afgrøder, som endog uden Gjødning
gave en rigelig Høst.

Egentligen kan man ikke kalde en Mark mager, fordi den, som altfor qvekloben, ikke vil bære Sæd, thi Qveken er en Plante, som baade kræver Gjødningskraft og Muld, og uden hvilke den gaaer ud af sig selv, indtil Gjødfning og en fra Tid til anden urigtig Markbehandling atter kalder den frem; men at en qvekloben Mark mislykkes, ligger i, at Qveken berøver Sæden dens Næring, og sædvanligvis forvolder en slet Behandling af Jorden til Sæd. Har man tilstrækkelig Jord, udryddes Qvekerne allerlettest ved at lægge Marken ud fra 3 til 5 Aar, efter Jordens Veligheden og Beskaffenhed; thi Qvekerne gaae ud af sig selv, hvor der i flere Aar er Fred for Ploven.

I Trevangsbruget fremmes Qvekerne ved for stærk Brakfrugtaavl, især Urter, samt i ethvert Uolsbrug, hvor sidstnævnte Sædart er en Forfrugt for Vintersæden. Urter er en usikker Sædart, mislykkes den, og Jorden er i ringeste Grad tilbøielig til at frembringe Qveker, indfinde disse sig i den Grad, at ogsaa Vintersæden slaaer feil, og Marken bliver et Bytte for Qvekerne.

Om andre Ufrudsarter, især Agerreddiken.

Hovedregelen lyder: stedsse at behandle sin Jord godt, og aldrig at forstyrre den imellem de forskjellige Behandlinger. Naar Jorden faaer Tid til at forraadne og blive skjør, befordres, at Ufrudsfroet spirer, løber op, og paa denne Maade let ødelægges.

ved de følgende Markarbeider. Jo oftere det skeer, jo før naae vi Maalet at faae Marken reen; de fleste Ukrudsarter ere ikke perennerende, men kun Sommerplanter, der forplantes ved det Frø de kaste.

Frøet fra de forskjellige Ukrudsarter, f. Ex. Agerreddike, Agersenen, blaa Kornblomst, Hestekamelbomst, saavel som forskjellige Tidsearter, har den Egenkab, at kunne vedligeholde Spireevnen, naagt det er bragt i en Tilstand, hvori det ikke kan spire, saasom ved at ploies dybt ned paa den Mark det er faldet paa. Her ligger det nu til en gjentagen dyb Ploining atter bringer det til den frugtbare Overflade. En Mark, som vi tilforn have i flere Aar betragtet som reen, kan derfor paa eens gang blive overløbet med Ukrud, uden at vi have bragt det derpaa enten i Gjødningen eller ureen Sæd.

Næstefter en ordentlig Brakning giver behæfede Frugters Dyrkning den bedste Leilighed til at udrydde Ukrud; thi de behøve Gjødning og dyb Cultur, gjentagen Bearbejdning og Høpning. Give vi forresten enhver Sædart dens rigtige Cultur og Plads, og bringe det ikke selv paa Marken i Gjødning eller Udsæd, undgaae vi saameget muligt at dyrke usikre Sædarter, saa ville vi, idetmindste i de fleste Tilfælde, ikke have synderlig med Ukrud at bestille.

En særdeles Leilighed, hvorved Ukrud forsøges, giver Sædens Rensning paa Løen, naar det tilbageblevne Smaafrø og Sammenfeining udkastes

- til Gaardens Smaafrø. *) Ligeledes forskjellige Slags saakaldet Skullemøg, der føres paa Marken som Gjødning, og ofte ifølge dets tilfældige Bølggenhed er fuld af Ukrudsfrø; blandes det end først paa Møddingstedet med den øvrige Gjødning, saa gives der dog Frøsorter, som ikke tabe deres Spireevne, om de end flere Maaneder ligge mellem den gjærende Mæsse.

En udvidet Dyrkning af Baarsæd, og især at lade den følge 2 Aar efter hinanden, bidrager meget til Ukrudets Forøgelse. Agerreddiken formerer sig sædvanlig meest ved Urtedyrkning, med hvilken den gjerne deler Jordsmonnet, den modnes tidligere, og hvad der ikke falder paa Marken følges med Bælgene paa Eoen og med Halmen til Dvægsfoder. Den skjæles fra Agerseney ved dens haarde, træagtige afdeelte Frøhuse, og er blandt de vanskeligste Ukrudsarter at faae ndryddet. Vintersædsdyrkning med afvejlende Brakning til Klevet og Begræsning, med Udelukkelse af Baarsæd, er det sikreste Middel til at ndrydde den. **)

*) Hvorledes dette fordeelagtigt benyttes, læses i Almanakken for 1837, og Undertegnebe har ivinter efter Røgningen forbeelt det blandt det selvbeede Foder. Dvers.

**) Den saa frygtelige gule Dreie (*chrysanthemum segetum*) med flere omtales ikke. Jeg troer derfor, at Bloch her, som ved flere Leiligheder, kun har omtalt hvad han practiff har erfaret, og forbigaaer Resten, naar Thær omfattende har afhandlet det. Gfr. Thær 2den Deel S. 156 o. f. v. Dvers.

Om Fordelene af dyb Cultur.

Jordens Frugtbarhed forøges herved, den dyrkbare Jord faaer et større Volumen, kommer i stærkere Berørelse med Luften og kan tillige tage mod mere Vand. En dybt cultiveret Mark overmættes ei saa let af Vandet, holder længere paa Fugtigheden og modstaaer længere Torken. Heri ligger Grunden til, at Afgrøderne paa dyb Jord, selv de, hvis Rødder ikke gaae dybt, lykkes fuldkomnere, end hvor Behandlingen af Jorden kun har været let.

Regn og Sneer virke kun frugtbar paa Jorden, saalænge denne er istand til at tage derimod, og jo mere vi altsaa gjøre den skicket til ikke at overmættes heraf, jo mere fremme vi dens frugtbare Tilstand.

Sæddyrkning udmatter ikke saa tidlig den dybe Jord, hvor Planterne kunne staae tættere, da deres Rødder, om man saa maa sige, have her mere frit Valg til at søge deres Næring og Plads.

Om Opdyrkning af hidtil udyrket Jord.

Denne bestaaer sædvanligen i:

- a) gammel Skovgrund.
- b) Engbund.
- c) Fælleder eller gamle Græsmarker.
- d) Moser, Sumper og
- e) udtømmede Damme.

Inden man begynder paa et saadant Arbejde, maa man først søge at besvare:

1. Hvor høi Reen; Indtægt har det Grundstykke, som vi ville opdyrke til Agerland, hidtil indbragt, og kan det maaskee ikke paa een eller anden Maade bringes til at give en høiere Indtægt for mindre Beføstning?
2. Hvor høit ville Opdyrknings; Omkostningerne løbe op?
3. Hvor stor Reen; Indtægt vil derefter et saadant opdyrket Stykke give i Gjennemsnit af Aarene?

I Almindelighed skuffe vi os selv ved disse Besvarelser. Vi anslaae Høstens Brutto; Indtægt for høi, beregne Driftomkostningerne for lave og bringe ikke de Farer og Uheld, Agerdyrkning er underkastet, noksom i Overslag. Især gjøre vi os skyldige i disse Misgreb ved Opdyrkning af saadanne Enge, som efter vor Formening give forlidt af sig. Vi kalde f. Ex. den Eng slet, som i Gjennemsnit kun giver 6 Centner Hø aarlig pr. Morgen, og naar det lader sig gjøre, forvandle vi den gjerne til Agerjord. Men kun altfor ofte hænder det sig, at Ageren ikke indbringer hvad Engen gav; Engen kostede maaskee kun at høste Høet, men Ageren kræver Udsæd, Gjødning og Markbehandling; Engen afgav Næring for Creature og Middell til Gjødning for en anden Ager, dette falder bort og den fordums Engjord skal nu for Estertiden holde sig selv selvstændig i Gjødningskraft.

Naar f. Ex. en Eng, som aarlig giver 6 Centner Hø pr. Morgen, forvandles til Moiland, maa

den, efter Uddrag af Dyrkningsomkostninger, indbringe en aarlig Værdi af 158 Pd. Rug, fordi Engen tilforn, efter Fradrag af Høstudgivten, indbragte saameget. Her er $3\frac{1}{2}$ Pd. Hø anseet lige i Værdi med 1 Pd. Rug, og Høstudgivten anslaaet til 6 Pd. Rugværdi pr. Centner. — Den Mark, som giver os 158 Pd. Rugværdi pr. Morgen i Gjennemsnit om Aaret, kunne vi ikke kalde slet; thi den forrenter sig endnu bestandig bedre end mangan anden Mark. Kunne vi derfor ikke bringe en høiere Benyttelse ud af Engen som Alger, er det vel i et hvert Tilfælde det bedste at undgaae Omkostningerne ved Opdyrkningen. Skulde denne derimod kaste en høiere og varig Indtægt af sig, og Omkostningerne saaledes sikkert ventes dækkede af den tilkommende Indtægt, kunne vi ubetinget begynde paa Arbeidet.

De Hindringer vi da faae at bekjæmpe ere sædvanligen: Rødder, Stene, Lyng, sei Græs væxt, Rødderne af Rør, tørvagtig Jord og Vand. De fleste af disse Hindringer maae vi saameget muligt søge at rydde afveien førend vi sætte Ploven i Jorden. Trærødderne og Busskene maae bringes reent bort, saavel som Stenene; Lyngen, Rør:Rødderne og øvrige brændbare Gjenstande forvandles til Aske, dersom de ikke paa anden Maade kunne benyttes bedre. Grunden maa alt en rum Tid isorveien lægges tør, ifald der staaer Vand paa den, og er den fuld af Høie, maa disse affikkes og ud-

jevnes. Den første Ploining maa skee saa let muligt, at Jordens seie Overflade, Ukrud, samt Rodder, hurtigere kunne bringes til Forraadnelse; men da det ofte ved Ujevnhederne falder vanskeligt at ploie saa let, som man onskede, maa man i saa Tilfælde harve stærkt og derved gjøre Strimlerne tyndere og fremme Forraadnelsen.

Paa Skovgrund maa saadanne Nylandes Oppløining skee om Efteraaret, eller paa en Tid, medens Jorden er vaad. Rodderne, som lægge sig for Plovjernene, give da bedre efter. Derimod maa man paa Mose- og Sumpjord, udtørrede Damme og Enge i Almindelighed hellere give den første Ploining om Sommeren. Den første Fure er den sværeste, og der udkræves en stærk Plov, rolige Heste, helst Stude, og en opmærksom Plovkarl; desforuden udfordres endnu en Mand, som kan rette Strimlerne hist og her efter Ploven og tillige bortrydde de Rodder eller Steen, som endnu kunne ligge iveien for Ploven.

Jordens Tilstand og Veskaffenhed maa afgjøre, naar den anden Ploining kan foretages, Forraadnelsen gaaer her kun langsomt for sig, 2 a 3 Maas neder er en kort Tid, men ofte maa man vente et heelt Aar; thi det er en Hovedregel ikke at forstyrre den første Ploining i at forraadne.

Ligeledes er det en Regel ved Opdyrkingen af Nylande, ikke at dyrke nogen Afgrøde, førend de ere cultiverede nok til at lade haabe en sikker